

МАЦУКА В.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та фінансів,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ТУРИЗМ ТА ВІЙНА: РЕАЛІЇ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ

Актуальність. Війна в Україні змінила усе. Постраждала економіка, в том числі, туризм. Але, саме в таких важких умовах, люди подорожують з метою переселення до безпечних місць та втечі, на якийсь час, від реалій повномасштабного вторгнення. Туризм суттєво впливає на економіку країни та якість життя її громадян. Це - не лише сектор розваг. Як в мирні, так і воєнні часи, туризм стимулює розвиток господарства держави та суспільства. Серед усіх галузей економіки, туризм за доходами займає провідне місце в країні. Прибутки від туризму і, відповідно, податки з нього складають вагомі внески до бюджету. Саме туристична галузь сприяє розвитку інфраструктури, надає робочі місця та можливості для зарплатні, забезпечує умови для діяльності компаній інших галузей, які співпрацюють із туристичною сферою.

Вплив туристичної галузі на економічну та соціальну сферу всебічний: підвищення ефективності функціонування регіонів; збільшення доходів до місцевих бюджетів; розвиток інфраструктури (виробничої та соціальної); сприяння розвитку галузей, пов'язаних з туризмом; розвиток культури та народних ремесел; створення нових робочих місць; поліпшення умов життєдіяльності людини; організація змістовного дозвілля; відпочинок та оздоровлення населення.

Результати дослідження. Розглянемо стан туризму під час війни в Україні. З початку військового вторгнення туристична галузь в країні скоротила свою діяльність. Україна, ще не повністю пробудилася після пандемії коронавірусу. Туризм знову повернувся до збитковості і не зміг досягти попередніх показників.

Зовнішній туризм також скоротився з відомих причин: у більшості громадян зменшилися доходи та зросли витрати; не мають можливості їхати за кордон з сім'єю військовозобов'язані, навіть якщо вони платоспроможні; наявність проблем з логістикою. Теж стосується й іноземного туризму, тому що в країні небезпечно. Україну відвідують сьогодні лише співробітники іноземних відомств з робочою метою та представники закордонних ЗМІ.

Поки триває війна, ситуація в галузі буде погіршуватися. Бюджет недоотримує доходи від туризму. Багато туристичних фірм скоротили або припинили свою діяльність. Більшість співробітників туристичного бізнесу (малого та середнього) залишилися без роботи та доходів [4].

Але не дивлячись на складні обставини, туристична сфера продовжує боротися за виживання. Зараз вона працює приблизно на 30%, орієнтуючись на внутрішні подорожі. Туризм намагається робити внески до бюджету і підтримувати людей, які потребують відпочинок та оздоровлення у цей важкий час. Приріст податків від туристичної діяльності спостерігався в наступних

областях України: Івано-Франківська – приріст 63%; Львівська – приріст 51%; Київська область – приріст 16%. Спад надходжень до бюджету був в таких регіонах: Київ – спад на 34%; Одеська область – спад на 82,3% [3].

Багато туристичних фірм займається волонтерством, підтримують переселенців (розміщують їх у санаторіях та сприяють їх пересування далі) та армію необхідним. Якщо туристична галузь не вийде з кризи, проблеми усугубляться. Держаний бюджет недоотримує податки, частина яких йде на фінансування ЗСУ та соціально незахищеного населення. Туризм, підтримуючи економіку України, сам потребує підтримки. Функціонування туристичного бізнесу – це внески до державного бюджету країни, особливо в часи війни.

Туризм також є способом ефективної психологічної реабілітації [4]. Військовий конфлікт в Україні дуже вплинув на психологічний та емоційний стан населення країни. Через напругу та стрес, люди потребують спокій та невеличкі радощі. Саме туристичні подорожі сприяють, переорієнтуванню, фізичному та психоемоційному відпочинку. Це позитивно впливає на здоров'я та працездатність людей. Так, як Україна потребує сильних та здорових громадян для відбудови зруйнованого у майбутньому.

Висновки. В умовах повномасштабного вторгнення вряд чи можна казати про розвиток туристичної галузі. Але, для економіки та суспільства потрібно зберегти її діяльність, хоча б частково. А після завершення війни відновити туристичну галузь. Зараз існує багато оптимістичних прогнозів стосовно розвитку туризму після війни, тому що Україна має туристичні атракції і світ зацікавлений в Україні. Усе заложитиме від швидкості відновлення виробничої та соціальної інфраструктури й якості життя в країні. Це вплине на розвиток в'їзного і виїзного туризму [2]. Можна навести приклад Хорватії, яка після війни стала популярною локацією [1]. Важливим чинником буде для України після війни реалізація масштабної маркетингової кампанії на зовнішніх ринках, яка сприяє переключенню України з місця військових дій на безпечну локацію для туристичних подорожей. Програми та проекти відновлення України, мають охоплювати туристичну галузь. Важливим також є перемовини зі світовими готельними мережами й пропозиція їм виходити в Україну для розбудови стратегії розвитку після закінчення війни. Відбудовувати економічний сектор і туристичну сферу – це шанс повернутися до якісного життя. Тому туристичний бізнес повинен функціонувати.

Список використаних джерел:

1. Економічна правда. Подорожі та війна: якою буде туріндустрія після перемоги. Як війна вплинула на туристичну галузь і від чого залежатимуть темпи її відновлення? 21 липня 2022. URL: <http://surl.li/exqco>.
2. Мацука В. Ризик-менеджмент у туризмі військового часу. Війна та туризм: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 листопада 2022 року). К.: ТОВ «Геопринт», 2022. С.250-253.
3. РБК Україна. Найважчий сезон. Стали відомі втрати туризму в Україні під час війни. 2 вересня 2022. URL: <http://surl.li/exqca>.
4. Синевир. Туризм в умовах війни! 21 липня 2022. URL: <http://surl.li/exqac>.

